

Research Paper

Ranking and Examining the Impact of Environmental Quality Components and Resident Satisfaction in Residential Complexes in Iran from the Experts' Perspective

Ali Khaki *: Associate Professor of Architecture, Enghelab-e Eslami Technical College, National University of Skills (NUS), Tehran, Iran

Received: 2025/01/27 PP 71-84 Accepted: 2025/06/30

Abstract

This study focuses on analyzing and prioritizing the factors that impact the quality of the living environment and resident satisfaction within residential complexes in Iran, based on expert perspectives. Evaluating resident satisfaction with their living conditions serves as a key indicator of the overall quality of life in such communities. These assessments help managers and urban planners identify both strengths and areas for improvement, guiding the development of strategies for enhancing residential environments. Research indicates that satisfaction with living environments encompasses a diverse range of dimensions, with numerous components and indicators contributing to improved housing quality and overall well-being in residential settings. The importance of resident satisfaction lies in its capacity to reflect how effectively the living environment aligns with the needs and expectations of its inhabitants. This satisfaction not only affects individual well-being but also has broader implications for community quality of life, creating opportunities for sustained improvements. The study employs a mixed-method approach, integrating descriptive-analytical techniques with survey-based research. Data was gathered through a questionnaire distributed to a sample group of 90 university professors. Findings reveal that economic, cultural, social, psychological, physical, and environmental factors play pivotal roles in shaping the quality of the living environment and directly influence resident satisfaction in residential complexes, as assessed by experts.

Keywords: Quality of Life, Satisfaction, Residential Complexes, Habitation, Architectural Quality.

Citation: Khaki, A. (2025). **Ranking and Examining the Impact of Environmental Quality Components and Resident Satisfaction in Residential Complexes in Iran from the Experts' Perspective.** *Journal of Sustainable Architecture and Environment*, 3(10), 71-84.
<https://doi.org/10.25524/jsae.2025.1197707>

© The Author(s)

Publisher: Islamic Azad University of Shiraz

*. **Corresponding author:** Ali Khaki, **Email:** akhaki@nus.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

The World Health Organization (WHO) defines quality of life as a broad, multidimensional concept encompassing individuals' interactions with their environment, values, expectations, standards, and dependencies. This perspective emphasizes factors such as physical and mental health, independence, social connections, and environmental conditions. Quality of life is ultimately shaped by personal perceptions and the broader influence of these interconnected factors. These elements significantly affect how individuals think about and evaluate their lives, showcasing the complexity and multidimensional nature of the concept. According to the WHO, quality of life is deeply tied to cultural and value-based contexts. It reflects individuals' goals, expectations, standards, and dependencies, offering a subjective assessment of life status. Factors such as physical health, mental well-being, autonomy, social relationships, and environmental conditions play a critical role in this evaluation. Environmental influences extend to aspects like freedom, psychological security, access to healthcare and social support, living conditions, opportunities for leisure and participation, physical surroundings (including issues like pollution, noise, traffic, and climate), transportation systems, financial stability, and opportunities for skill-building and learning (RishSefid, 2019). Housing emerges as a particularly influential factor in shaping quality of life. Providing adequate housing is essential due to its profound effect on individuals' well-being and its function as a dynamic social institution tied to societal changes. Scholars like Rapoport highlight that housing transcends its physical structure; it fundamentally influences how people live and interact within their spaces. Housing's diverse forms are shaped by varying cultural, social, and economic conditions, leaving a lasting impact on individuals' lives. Designing housing that aligns with the needs and values of a society plays a crucial role in enhancing satisfaction and improving quality of life (Rapoport, 1979).

Methodology

This study is defined as descriptive research due to the nature of its subject and the specific

questions it seeks to address. Descriptive research aims to comprehend how phenomena occur, using hypotheses to interpret the results. It provides an opportunity to examine the characteristics of a population through structured survey methods. These often include collecting data via questionnaires or interviews to explore individuals' opinions, attitudes, and behaviors within a sample group. In this case, the data collection method follows a survey-analytical approach, ensuring consistency with the study's objectives and hypotheses. By employing appropriate sampling techniques, the research ensures the collection of relevant data on key variables and facilitates the identification of possible relationships among these variables. Consequently, based on its practical aims and data collection approach, this study is classified as a descriptive survey. The target population comprises professionals in architecture and urban planning, including university professors. A purposive sample of 90 participants was selected, with a questionnaire serving as the primary research tool. The questionnaire uses a 5-point Likert scale to gather detailed responses.

Results and discussion

Cultural factors play a significant role in shaping the quality of life and satisfaction of residents in residential complexes, as confirmed by experts with a 95% confidence level. The direct impact is highlighted by a path coefficient of 0.462, with a *t* statistic greater than 1.96 and beyond the critical range, supporting the hypothesis. Similarly, social factors are shown to have a strong influence on residents' well-being, with a recorded path coefficient of 0.491. Again, the *t* statistic surpasses 1.96 and lies outside the critical range, validating the hypothesis. Mental factors also contribute notably to residents' quality of life and satisfaction, reflected in a path coefficient of 0.431 and a *t* statistic exceeding 1.96, confirming the hypothesis at the same confidence level. Among all examined variables, physical factors emerge as having the most pronounced impact, with a path coefficient of 0.901, supported by a *t* statistic above 1.96, further reinforcing the hypothesis. Environmental factors also significantly affect residents' quality of life and satisfaction, evidenced by a path coefficient of 0.731 and a *t*

statistic exceeding 1.96, reaffirming the hypothesis at a 95% confidence level.

Conclusion

Enhancing the quality of life within residential complexes involves a range of factors that not only impact residents' satisfaction but also contribute significantly to sustainable development and social advancement. Essential aspects like providing sufficient facilities and amenities, encouraging spatial diversity, reinforcing cultural and social dimensions, ensuring safety, promoting social well-being, and integrating green spaces are integral to enhancing the livability of residential environments. These elements work together to shape the overall contentment of residents. Research findings and expert evaluations underscore several key components that influence residents' experiences. Economic aspects, such as the affordability of housing and proximity to essential services, play a major role in determining satisfaction. Cultural factors, including shared traditions, values, and customs, foster a sense of community. Social aspects, such as engagement in communal activities, neighborly relationships, and security measures, are equally important. Psychological needs, like privacy, personalizing living spaces, oversight of public areas, length of residence, and the avoidance of rigid hierarchies, further enrich the living experience. Physical attributes also carry substantial weight in improving quality of life. These include the spatial configuration and design of residential units, the availability of open and private spaces, the functionality and aesthetic quality of shared facilities like lobbies or rooftops, room layouts, and the density of housing units within the complex. Furthermore, environmental factors greatly affect livability. Considerations such as visual appeal (color palettes and landscape design), access to natural light and ventilation, ease of accessibility, integration of amenities, transportation links, adaptable spatial arrangements, privacy measures, and a carefully considered hierarchy in design are pivotal in creating harmonious living environments. These interdependent factors collectively shape the quality of life within residential complexes. By addressing these areas effectively, residential environments can ensure higher levels of resident satisfaction and overall well-being.

References

- Ainifar, a. (2000). Human environmental factors influencing the design of residential communities. Honar-ha-ye ziba. https://jhz.ut.ac.ir/article_28107.html?lang=en [In Persian]
- Alpano, a., mehryar, m., raboubi, m., falamaki, m. M., & dadkhah, m. (2005). Vernacular architecture (s. Afsari, trans.). Tehran: faza press. [In Persian]
- Bahrampour, a., & modiri, a. (2015). Study of the relationship between residents' satisfaction with living environment and their attachment sense in kowsar high-rise residential complex. *Journal of fine arts: architecture & urban planning*, 20(3), 85-94. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2015.56880> [In Persian]
- Farajpoo baser, s., moosavi, m., & akbari namdar, s. (2021). Recognition of factors affecting the body of residential spaces and measuring the level of satisfaction of residents of residential complexes with the physical quality of the residential environment (case study: aseman tabriz residential complex). *Geography and territorial spatial arrangement*, 11(41), 149-220. <https://doi.org/10.22111/gaij.2021.6603>
- Behzadfar, m., & ghazizadeh, n. (2011). Residential open space satisfaction: case study of selected residential complexes in tehran. *Journal of fine arts: architecture & urban planning*, 3(45), 15-24. https://jfaup.ut.ac.ir/article_24681_en.html [In Persian]
- Berkoz, l., turk, ş. Ş., & kellekci, ö. L. (2009). Environmental quality and user satisfaction in mass housing areas: the case of istanbul. <https://doi.org/10.1080/09654310802514086>
- Bonaiuto, m., & fornara, f. (2004). Residential satisfaction and perceived urban quality. In *encyclopedia of applied psychology* (vol. 3, pp. 267-272). <https://iris.uniroma1.it/handle/11573/955381>
- Carp, f. M., zawadski, r. T., & shokrkon, h. (1976). Dimensions of urban environmental quality. *Environment and behavior*, 8(2), 239-264. <https://doi.org/10.1177/00139165768200>
- Chen, q., yan, y., zhang, x., & chen, j. (2022). A study on the impact of built environment elements on satisfaction with residency whilst considering spatial heterogeneity. *Sustainability*, 14(22), 15011. <https://doi.org/10.3390/su142215011>
- Cho, y. J., & cho, e. J. (2012). A study on the settlement environment and life satisfaction of sub-urban residential complex: focused on the comparative analysis of sub-urban residential complexes created by the government and the nongovernment. *Journal of korean society of rural planning*, 18(2), 13-26. <https://doi.org/10.7851/ksrp.2012.18.2.013>

- Chukkali, s., rastogi, k., agrawal, a., nayar, s., & raj, p. (2024). Air quality index, personality traits and their impact on residential satisfaction and quality of life: an exploratory path analysis model. *Asian journal of water, environment and pollution*, 21(4), 39-46. <https://doi.org/10.3233/ajw240044>
- Dadashpoor, h., hashem, & roshani, s. (2012). Identification of factors affecting residential environment quality in old neighborhoods: case study of sangalaj neighborhood, tehran. *Journal of iranian islamic city studies*, 3(10). <https://sid.ir/paper/472680/fa> [In Persian]
- Ebrahimzadeh, i., & ghadermarzi, j. (2015). An analysis on the quality of housing in urban districts: a guideline to improve the quality of citizens' life. Case study: dehgolan districts. *Geography and development*, 13(40), 139-156. <https://doi.org/10.22111/gdij.2015.2103> [In Persian]
- Galster, g. C., & hesser, g. W. (1981). Residential satisfaction: compositional and contextual correlates. *Environment and behavior*, 13(6), 735-758. <https://doi.org/10.1177/0013916581136006>
- Ge, j., & hokao, k. (2006). Research on residential lifestyles in japanese cities from the viewpoints of residential preference, residential choice, and residential satisfaction. *Landscape and urban planning*, 78(3), 165-178. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2005.07.04>
- Ghafoorian, m., & hesari, e. (2016). Studying the background variables and factors affecting the satisfaction of the residents in the residential environment. *Motaleate shahri*, 5(18), 91-100. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_32063.html [In Persian]
- Giedion, s. (1968). *Space, time and architecture* (m. Mazini, trans.). Scientific and cultural publications. <https://archive.org/details/spacetimearchite00gied>
- Gifford, r. (1997). Personal space (s. Sahrai, trans.). *Architecture and gharhang quarterly*(2-3).
- Gifford, r. (1999). Perception and recognition environmental. In *architectural and cultural journal* (pp. 2-3). Translated by dehbashy.
- Giuliani, m. V., & feldman, r. (1993). Place attachment in a developmental and cultural context. *Journal of environmental psychology*, 13, 267-274. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1360013173012169472>
- Group, t. W. (1998). The world health organization quality of life assessment (whoqol): development and general psychometric properties. *Social science & medicine*, 46(12), 1569-1585. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(98\)00009-4](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(98)00009-4)
- Hadji, m., & dib, b. (2022). Evaluation of residential satisfaction via a factorial analysis of the residential environment (social housing): the case of the city of boussaâda, algeria. *Glasnik srpskog geografskog drustva*, 102(1), 187-198. <https://www.glasniksgd.rs/index.php/home/article/view/1285>
- Hashempour, p., & sami, z. (2019). Environmental quality affecting the livability of residential complexes: case study of residential complex of emam town, shahid chamran, and asemane tabriz. *Motaleate shahri*, 8(30), 55-68. <https://doi.org/10.34785/j011.2019.969> [In Persian]
- Jelinkova, z., & picek, m. (1984). Physical and psychological factors determining population responses to environment. *Activitas nervosa superior*, 26(2), 144-146). *Czechoslovak medical press tomasska 1, prague 1*, 118 02, czech republic: avicenum.
- Khaef, s., & zebardast, e. (2016). Assessing quality of life dimensions in deteriorated inner areas: a case from javadieh neighborhood in tehran metropolis. *Social indicators research*, 127, 761-775. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0986-6>
- Khalkhali, s. Z., & ayvazian, s. (2020). Investigating the influential factors on the residential satisfaction of residents: case study of elahieh residential complex (asatid). *Armanshahr architecture & urban development*, 13(32), 67-80. <https://doi.org/10.22034/aaud.2020.12005> [In Persian]
- Kinsey, j., & lane, s. (1983). Race, housing attributes, and satisfaction with housing. *Housing and society*, 10(3), 98-116. <https://doi.org/10.1080/08882746.1983.11429932>
- Koçak güngör, m., & terzi, f. (2024). Residential satisfaction and quality of urban life: examining diverse housing environments. *Archnet-ijar: international journal of architectural research*, 18(1), 58-80. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/arch-01-2022-0014/full/html>
- Kolbadinejad, s. M., ravasjan, v. M., & darvish, a. (2019). Study of ecological design of residential complexes using spss to elevate resident satisfaction. *Makara journal of technology*, 23(2), 3. <https://scholarhub.ui.ac.id/mjt/vol23/iss2/3/>
- Kooshali, a. D., azeri, a. R. K., parvizi, r., & hosseini, s. B. (2015). Effect of environmental physical elements in creating residential complex's vitality for the enhancement of social interactions. *Procedia-social and behavioral sciences*, 201, 255-264. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.174>

- Lee, j. A., & chon, j. H. (2008). Residents' perceptions of the outdoor spaces of environmentally-friendly apartment complexes. *Journal of the korean institute of landscape architecture*, 35(6), 1-13.
<https://koreascience.kr/article/jako200814364033249.pdf>
- Lee, k. Y. (2020). The effect of residential environmental satisfaction on quality of life and the moderating effect of housing type: the case of gyeonggi, korea. *Asian journal for public opinion research*, 8(1), 3-21.
<https://doi.org/10.15206/ajpor.2020.8.1.3>
- Lee, s. U., & park, k. O. (2010). Satisfaction level & improvement priority of community environment according to the development concepts of residential complexes: the case of the 3 residential complexes in cheongju area. *Journal of the korean housing association*, 21(3), 77-86.
<https://doi.org/10.6107/jkha.2010.21.3.077>
- MahdiNejad, J., Azemati, H. R., & Sadeghi habibbad, A. (2019). Ranking of spiritual tranquility indicators in traditional mosque architecture based on perception of "sense of spirituality" using "VIKOR" method. *Journal of Ontological Researches*, 7(14), 59-82.
https://orj.sru.ac.ir/article_1007_en.html?lang=fa [In Persian]
- Miray, g. Ü. R., & erbil, y. (2018). Konut ve konut çevresine ilişkin kullanıcı memnuniyeti araştırması: bursa/yildirim. *International journal of social and humanities sciences research (jshsr)*, 5(30), 4135-4148.
<https://doi.org/10.26450/jshsr.936>
- Mohamadi, e., & bina, m. (2023). Investigating the components affecting the quality of residential space design in inefficient middle fabrics: case study of oman samani neighborhood. *Armanshahr architecture & urban development*, 16(43), 195-212.
<https://doi.org/10.22034/aaud.2023.349028.2683> [In Persian]
- Naghibi, n., & hosseini, s. B. (2015). The relation of psychological, physical, and environmental factors and promoting the residents' satisfaction of residential complexes. *Journal of sustainable architecture and urban design*, 2(2), 15-26.
https://jsaud.sru.ac.ir/article_409_en.html?lang=fa [In Persian]
- Qlichkhani, n., yazdanfar, s. A., hosseini, s. B., & norouziyan, m. S. (2019). Interrelationships between factors affecting housing prices and factors of housing spatial quality. *International journal of urban and rural management*, 18(54), 45-62. [In Persian]
- Rapoport, a. (1979). Cultural origins of architecture. In *introduction to architecture* (pp. 2-20).
- Rastogi, k., surekha, c., nayar, s., & gupta, t. (2021). Impact of urban environmental quality, residential satisfaction, and personality on quality of life among delhi residents. *Spast abstracts*, 1(01).
<https://spast.org/techrep/article/view/824>
- Rendell, j. (2006). *Art and architecture: a place between* (pp. 1-240). London: ib tauris.
<https://www.janerendell.co.uk/wp-content/uploads/2009/03/art-and-architecture-prepublication.pdf>
- Rezaei khaboushan, r., & nematimehr, m. (2015). Quality assessment of residential environment with quality of life indicators: the case of mehr housing complex in pardis new town. *Soffeh*, 25(2), 53-70.
https://soffeh.sbu.ac.ir/article_100254.html?lang=en [In Persian]
- Rishsefid, s. (2019). *Strategies for realizing desirable housing with a collaborative approach* (master's thesis). Tabriz islamic art university, tabriz, iran. [In Persian]
- Rossi, a. (1984). *The architecture of the city*. Mit press.
- Safari, h., & khomirani, h. (2015). The effect of open spaces on residents' satisfaction with living space in residential complexes: case study of pardisan residential complex in rasht. In *international conference on architecture, urban planning, civil engineering, art and environment*.
<https://civilica.com/doc/608542> [In Persian]
- Sameh, r. (2014). Architectural capabilities in accordance with the concept of quality of human life in the quran. *Interdisciplinary research on holy quran*, 5(2), 75-108.
<https://ensani.ir/fa/article/522502> [In Persian]
- Tabibian, m., & mansouri, y. (2014). Improvement of environmental quality and satisfaction of living in new neighborhoods by priority of actions based on residents' views: case study of kashan. https://jes.ut.ac.ir/article_36458_en.html [In Persian]
- Thanh, m., nguyen, s.-b., yoon, h.-k., lee, m.-i., & choi, j. (2022). An analysis of the effect of housing environmental factors and perceived value on housing satisfaction in apartment houses. *Journal of the korean data analysis society*, 24(6), 2463-2476.
<https://doi.org/10.37727/jkdas.2022.24.6.2463>
- Varady, d. P., & carrozza, m. A. (2000). Toward a better way to measure customer satisfaction levels in public housing: a report from cincinnati. <https://doi.org/10.1080/02673030020002555>
- Wang, d., & wang, f. (2016). Contributions of the usage and affective experience of the residential environment to residential satisfaction. *Housing studies*, 31(1), 42-60.
<https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1025372>

- Zabihi, h., habib, f., & menesh, k. (2011). Investigating the relationship between the level of satisfaction with residential complexes and the impact of residential complexes on human relationships: case study of several residential complexes in tehran. *Hoviat shahr*, 5(8), 103-118. <https://www.sid.ir/paper/154551/fa> [In Persian]
- Zhou, k., tan, j., & watanabe, k. (2021). How does perceived residential environment quality influence life satisfaction? Evidence from urban china. *Journal of community psychology*, 49(7), 2454-2471. <https://doi.org/10.1002/jcop.22545>
- Zomorshidi, H., & Sadeghi habibabad. A. (2018). Brick and the art of brickwork from ancient times to now. *Journal of Studies on Iranian Islamic City*, 9, 5-17. <https://www.magiran.com/paper/1949571> [In Persian]

مقاله پژوهشی

ارزش گذاری و بررسی مؤلفه‌های کیفیت محیط زندگی و رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی ایران از دیدگاه متخصصین

علی خاکی^۱: دانشیار گروه معماری، دانشکده فنی انقلاب اسلامی، دانشگاه ملی مهارت، تهران، ایران

دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۸ صص ۸۴-۷۱ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۰۹

چکیده

هدف از این پژوهش رتبه‌بندی و بررسی معناداری مؤلفه‌های تأثیرگذار بر کیفیت محیط زندگی و رضایتمندی ساکنین مجتمع‌های مسکونی در ایران از نگاه متخصصین است. بررسی رضایت ساکنان از محیط زندگی یکی از اصولی‌ترین ارزیابی‌ها برای سنجش کیفیت زندگی در مجتمع‌های مسکونی است. این ارزیابی، به مدیران و برنامه‌ریزان کمک می‌کند تا با شناسایی نقاط قوت و ضعف محیط زندگی، برنامه‌های مناسبی برای بهبود وضعیت آن اتخاذ کنند. تحقیقات نشان می‌دهد که ارزیابی رضایت از محیط زندگی در ابعاد گسترده‌ای صورت می‌گیرد و این مؤلفه‌ها و شاخص‌ها بهبود رضایت از مسکن و کیفیت زندگی در مجتمع‌های مسکونی را ترویج می‌دهند. توجه به رضایت ساکنان از مجتمع‌های مسکونی اهمیت بسیاری دارد. این نشان می‌دهد که سطح رضایت آنان از شرایط و خدمات موجود در محل زندگی خود چقدر است و چه اندازه از آن‌ها راضی هستند. این موضوع تأثیر زیادی بر کیفیت زندگی فردی و اجتماعی دارد و می‌تواند بهبود زندگی ساکنان را تضمین کند. برای رسیدن به اهداف مقاله؛ روش تحقیق ترکیبی از روش‌های توصیفی-تحلیلی و پیمایشی با ابزار پرسشنامه و حجم نمونه شامل ۹۰ نفر از اساتید دانشگاهی است. نتایج کلی از تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ذهنی، کالبدی و محیطی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی از نظر متخصصین معنادار است.

واژه‌های کلیدی: کیفیت زندگی، رضایتمندی، مجتمع‌های مسکونی، سکونت، کیفیت معماری

استناد: خاکی، علی (۱۴۰۴). ارزش‌گذاری و بررسی مؤلفه‌های کیفیت محیط زندگی و رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی ایران از دیدگاه متخصصین. فصلنامه معماری و محیط پایدار، ۳(۱۰)، ۷۱-۸۴.

<https://doi.org/10.25524/jsae.2025.1197707>

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز

© نویسندگان

^۱ نویسنده مسئول: علی خاکی، پست الکترونیکی: akhaki@nus.ac.ir

مقدمه

درواقع، تعریف کیفیت زندگی توسط سازمان بهداشت جهانی به عنوان یک مفهوم گسترده و چندبعدی توصیف می شود. این تعریف شامل ارتباط افراد با محیط زندگی، ارزش ها، توقعات، استانداردها و وابستگی هایشان است. به عبارت دیگر، در این تعریف عوامل مختلفی همچون سلامت جسمی و روانی، استقلال، روابط اجتماعی و عوامل محیطی مورد توجه قرار می گیرند؛ بنابراین، کیفیت زندگی بر اساس فهم شخصی از زندگی و اثرات گسترده این عوامل تعیین می شود. به این ترتیب، این عناصر پیچیده تأثیرگذار هستند و تعیین کننده تفکرات و قضاوت های افراد درباره زندگی شان محسوب می شوند. به همین دلیل، این مدل جامع از کیفیت زندگی نشان از ارتباط واضح بین عوامل مختلف و تأثیر آن ها بر کیفیت زندگی افراد دارد و نشان از پیچیدگی و چندبعدی این مفهوم است (Group, 1998). همان گونه که عنوان شد سازمان بهداشت جهانی به عنوان یک تعریف شخصی از وضعیت زندگی در زمینه های سامانه های فرهنگ و ارزش ها، کیفیت زندگی را مورد بررسی قرار می دهد. به عبارتی دیگر؛ این تعریف بر اهداف، توقعات، استانداردها و وابستگی ها، تفکرات و قضاوت های افراد درباره زندگی شان بنا شده و کیفیت زندگی آن ها را مشخص می کند. عوامل مختلفی نظیر سلامت جسمی، وضعیت روحی روانی، استقلال، روابط اجتماعی و عوامل محیطی بر این تعریف تأثیر می گذارند. عوامل محیطی شامل آزادی و آسایش روانی و امنیت، مراقبت های اجتماعی و سلامت، محیط خانه، مشارکت و فراغت از فعالیت های تفریحی، محیط فیزیکی (آلودگی، سروصدا، ترافیک و اقلیم)، حمل و نقل، منابع مالی و فرصت برای کسب اطلاعات و مهارت های جدید نیز مؤثر هستند (ریش سفید، ۱۳۹۸). رضایت مندی و مسکن مناسب برای افراد جامعه بسیار اهمیت دارد. این اهمیت به دلیل تأثیرگذاری عمیق مسکن بر کیفیت زندگی افراد و نقش آن به عنوان یک نهاد اجتماعی است که با تحولات اجتماعی شکل می گیرد، بسیار مهم است. افرادی همچون راپاپورت در پژوهش های خود تأکید دارند که مسکن بیشتر از یک ساختار فیزیکی است و درواقع، یک نهاد اجتماعی است که نقش مهمی در شکل دهی به فضاهای زندگی افراد دارد. با توجه به شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مختلف، مسکن ساختارها و فرم های متنوعی ایجاد می کند که تأثیرات ژرفی بر زندگی افراد دارند. طراحی و ارائه مسکن مناسب با توجه به نیازها و ارزش های جامعه، می تواند بهبود کیفیت زندگی و رضایت افراد را تضمین کند (Rapoport, 1979). افزایش جمعیت در ایران باعث افزایش نیاز به مسکن و یکی از چالش های اساسی برای شهرهای این کشور است. این موضوع باعث کاهش کیفیت زندگی انسان ها و نیازهای اساسی آن ها شده و با مسائلی مانند عدم تطابق عملکرد با نیازهای ساکنان و مسائل فرهنگی روبه رو می شود. برای حل این چالش ها، طراحان و شهرسازان نیاز دارند تا در طراحی و اجرای طرح های مسکونی بهبود بخشیده و به ایجاد فضاهای زندگی مناسب، توجه کافی شده و کیفیت زندگی در مناطق شهری ارتقا یابد. همچنین، مشارکت فعال ساکنان در فرآیند طراحی و توسعه مسکن نقش مهمی در ایجاد فضاهای مسکونی مناسب و پاسخگو به نیازهای جامعه دارد (نقیبی و حسینی، ۱۳۹۴). در زمینه معماری امروز، معماران به این نکته پرداخته اند که مسکن مطلوب تنها از جنبه کالبدی نباید مورد توجه قرار گیرد. آن ها بیش از پیش باور دارند که برای ایجاد یک محیط زندگی ایده آل، لازم است به جنبه های روحانی و احساسی که ساکنان از مکان زندگی خود تجربه می کنند، توجه ویژه ای شود. به عبارت دیگر، موفقیت در طراحی مسکن به بیش از فرم و ویژگی های فیزیکی آن بستگی دارد؛ بلکه به ارتباط عمیق و احساس رضایت کاربران نیز وابسته است. علاوه بر مسائل فنی مانند فرم، استحکام و تجهیزات، معماران نیاز دارند به مؤلفه های کیفی مانند فرهنگ و ارزش های جامعه، شرایط اقلیمی و ویژگی های زمینه توجه کنند. این رویکرد، به طراحی مسکن، منجر می شود تا محیط های زندگی کامل تر و پاسخگو به نیازهای ساکنان ایجاد شود و در نتیجه، به افزایش رضایت و کیفیت زندگی آن ها کمک شود (Mohamadi & bina, 2023). این پژوهش در حوزه بررسی عوامل مؤثر بر رضایت ساکنان مجتمع های مسکونی از دیدگاه متخصصین در ایران انجام شده است. این بررسی تمرکز خاصی بر مؤلفه های مختلف شامل: "اجتماعی-محیطی"، "کالبدی" و "فرهنگی" دارد. این تحقیق می تواند نقش اساسی در شناخت عوامل تأثیرگذار بر رضایت مندی افراد از محیط زندگی خود ایفا کند و به طراحی برنامه ها و سیاست های بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایت افراد کمک کند. به علاوه، انجام این پژوهش می تواند به مدیران و تصمیم گیرندگان کمک کند تا برنامه هایی مناسب برای بهبود شرایط محیط سکونت و افزایش رضایت ساکنان را ارائه دهند و در نتیجه به ارتقای کیفیت زندگی مردم کمک شود. همچنین، با اندازه گیری و تحلیل تأثیر هر یک از این مؤلفه ها بر رضایت ساکنین، می توان به مدیران کمک کرد تا تصمیمات بهینه تری در خصوص بهبود محیط مسکونی و افزایش رضایت افراد بگیرند. این تحقیق امیدوارم که به دست آورده های ارزشمند واقعاً منجر به بهبود کیفیت زندگی و رضایت مندی افراد شود.

فرضیه های تحقیق: به نظر می رسد مؤلفه های اقتصادی شامل: (هزینه خرید و تسهیلات مسکن)؛ مؤلفه های فرهنگی شامل: (باروها و اعتقادات، آداب و رسوم)؛ مؤلفه های اجتماعی شامل: (مشارکت در فعالیت های اجتماعی، امنیت، روابط همسایگی)؛ مؤلفه های ذهنی شامل: (خلوت، شخصی سازی محیط، امکان نظارت بر فضای باز، طول مدت سکونت، عدم وجود اشراف)؛ مؤلفه های کالبدی شامل: (ابعاد فضاها، ابعاد واحد مسکونی، وجود فضای باز، تفکیک فضاهای شلوغ و خلوت، ابعاد و کیفیت فضاهای مشاع، تعداد اتاق ها، کیفیت فضای لابی،

باغبانم، تعداد واحدهای مجتمع) و مؤلفه‌های محیطی شامل: (رنگ فضاها، نورپردازی و تهویه، دید و منظر، زیست محیطی، تسهیلات و امکانات مجتمع، دسترسی‌ها و حمل و نقل، تنوع و انعطاف پذیری، تناسب فضایی، خوانایی فضا، مدیریت و نگهداری، امکانات معلولین، تراکم، کیفیت مصالح ساخت، حریمیت و سلسله مراتب) بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

در خصوص بررسی مؤلفه‌های رضایتمندی ساکنین در مجتمع‌های مسکونی مقالات مختلفی به رشته تحریر در آمده است. به عنوان مثال بررسی کیفیت هوا و صفات شخصیتی را می‌توان در پژوهش (Chukkali et al, 2024)، بررسی مؤلفه‌های تنوع بصری، اعتدال هوا و سلسله مراتب فضایی در پژوهش (Khorsndi, 2019)؛ بررسی کیفیت درک محیط و روان شناسی محیطی در پژوهش (Zhou et al, 2021)؛ بررسی مؤلفه‌های خدمات شهری، روابط و نوع مسکن در پژوهش (Koçak güngör & terzi, 2024)؛ بررسی مؤلفه‌های ایمنی، بهداشت، حریم خصوصی و اقتصاد در پژوهش (Thanh et al, 2022; Hadji & dib, 2022) می‌توان ردیابی و بررسی کرد. جهت بررسی و شناخت بیشتر مؤلفه‌های تأیید شده در خصوص رضایتمندی در مجتمع‌های مسکونی، پیشینه تحقیق در جدول زیر (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج پیشینه پژوهش و مؤلفه‌های مورد بررسی در خصوص رضایتمندی و کیفیت زندگی در مجتمع‌های مسکونی

پژوهشگر	نتایج، کلیات و مؤلفه‌های مورد بررسی شده در پژوهش
Kolbadinejad et al, 2019	این پژوهش به بررسی کیفیت محیط و عوامل اکولوژیکی مؤثر بر رضایت افراد در منازل مسکونی تمرکز دارد.
Bonaiuto & fornara, 2004	در این پژوهش رضایتمندی در فضاها، مسکونی را تحت تأثیر مؤلفه‌های عاطفی (دل‌بستگی به مکان) و شناختی (کیفیت زندگی) معرفی می‌کند.
Wang & wang, 2016	مؤلفه‌های تأثیرگذار بر رضایتمندی مسکونی عبارت‌اند از استفاده از مسکن و محله و همچنین تجربه عاطفی مسکونی که بر کیفیت محیط زندگی مجتمع‌های مسکونی تأثیر می‌گذارد.
Chen et al, 2022	ویژگی‌های طراحی فضای خیابان، تنوع عملکردی و فاصله تا مرکز شهر به طور قابل توجهی بر رضایت مسکونی مؤثر است.
Lee, 2020	رضایت از محیط زیست مسکونی بر کیفیت زندگی تأثیر مثبت می‌گذارد و امکانات رفاهی نقش مهمی ایفا می‌کند. ایمنی برای ارتقای کیفیت زندگی بسیار مهم است.
Cho & cho, 2012	محیط‌های فیزیکی و اجتماعی بر رضایت ساکنان مجتمع‌های مسکونی شهری تأثیر قابل توجهی می‌گذارد و محیط فیزیکی نقش مهمی در تعیین رضایت کلی سکونت دارد.
Rastogi et al, 2021	کیفیت محیط زیست شهری، رضایت مسکونی و شخصیت به طور قابل توجهی بر کیفیت زندگی ساکنان تأثیر می‌گذارد و مؤلفه‌های حیاتی برای رضایت در مجتمع‌های مسکونی را برجسته می‌کند.
Lee & park, 2010	رضایت ساکنان در مجتمع‌های مسکونی تحت تأثیر امکانات راحتی، حمل و نقل عمومی، آموزش، فضاها، سبز و مجاورت مکان است که مؤلفه‌های کلیدی برای محیط زندگی باکیفیت را برجسته می‌کند.
Khaef & zebardast, 2016	عوامل مؤثر در واحد مسکونی شامل تسهیلات و تجهیزات موجود، اندازه واحد مسکونی، تعداد و ابعاد اتاق‌ها، هزینه‌های مالی مربوط به واحد، حریم خصوصی و حریمیت، استحکام بنا و تأمین انرژی‌های مورد نیاز مانند برق می‌باشد.
Farajpoor Baser et al, 2013	ویژگی‌های مسکونی و محله به طور قابل توجهی بر رضایت مسکونی تأثیر می‌گذارد. عوامل شامل جنبه‌های جسمی، اجتماعی و روان‌شناختی هستند که از اجتماعی-جمعیتی فردی پیشی می‌گیرند. محیط زندگی باکیفیت باعث افزایش رضایت و رفاه ساکنان می‌شود.
Berkoz et al, 2009	عواملی مانند دسترسی، ویژگی‌های محیطی، امکانات، امنیت، روابط همسایه و ظاهر بر رضایت در مجتمع‌های مسکونی تأثیر می‌گذارد.
Dadashpoor et al, 2012	عوامل مؤثر در واحد مسکونی شامل سرانه زمین مسکونی، مساحت واحد مسکونی، تعداد اتاق‌ها، تراکم ساختمانی، نفوذپذیری، کیفیت سازه، فضای بازی کودکان، فضاها، باز محیط مسکونی و فضاها، سبز می‌باشد.
Kinsey & lane, 1983	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: فضای داخلی واحد مسکونی، تعداد اتاق‌ها و میزان سروصدا
Kooshali et al, 2015	این مقاله بررسی می‌کند که چگونه عناصر فیزیکی محیطی بر سرزندگی مجتمع مسکونی تأثیر می‌گذارند و تعامل اجتماعی را افزایش می‌دهند. عواملی مانند فضای سبز، روشنایی و چیدمان بر رضایت و کیفیت محیط زندگی ساکنان تأثیر می‌گذارد.
Miray & erbil, 2018	رضایت ساکنان مجتمع‌های مسکونی تحت تأثیر عواملی مانند ویژگی‌های منطقه، امکانات، حمل و نقل، خدمات، نگهداری و مناطق سبز است که کیفیت محیط زندگی آن‌ها را شکل می‌دهد.
Carp et al, 1976	عوامل مؤثر در مسکن شامل مالکیت، ویژگی‌های کالبدی مسکن، هزینه‌های مربوط به مسکن، ارزش افزوده آن و مدیریت و نگهداری مجتمع هست.

پژوهشگر	نتایج، کلیات و مؤلفه‌های مورد بررسی شده در پژوهش
Lee & chon, 2008	رضایت ساکنان در مجتمع‌های آپارتمانی سازگار با محیط‌زیست تحت تأثیر ویژگی‌های طبیعی مانند فضای سبز است، درحالی‌که جنبه‌های اجتماعی مانند دسترسی به حمل‌ونقل ممکن است بر سطح رضایت تأثیر بگذارد.
ابراهیم‌زاده و قادرمرزی، ۱۳۹۴	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: کارکرد فضاهای داخلی، شکل ساختمان، تعامل با طبیعت و حفظ امنیت.
رضایی خوشان و نعمتی‌مهر، ۱۳۹۴	عوامل مؤثر در طراحی ساختمان شامل تراکم ساختمانی، تعداد طبقات، سازمان‌دهی توده و فضا، دید و منظر، سهولت دسترسی، امنیت، مساحت مسکونی، نورگیری و تسهیلات ساختمان می‌باشد.
بهرام‌پور و مدیری، ۱۳۹۴	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: تسهیلات و خدمات، ایمنی و امنیت، حس تعلق، دسترسی، تسهیلات محیط مسکونی، هزینه‌ها، متغیرهای محیطی، مدیریت شهرک.
نقیبی و حسینی، ۱۳۹۴	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: مؤلفه‌های محیطی، مؤلفه‌های روانی، مؤلفه‌های کالبدی
قلیچ‌خانی و همکاران، ۱۳۹۸	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: نقش طراحی و فرم، ارتباط با طبیعت، زمینه پروژه و امکان دسترسی‌ها.
غفوریان و حصاری، ۱۳۹۵	عوامل فردی، اجتماعی و فیزیکی به‌طور جمعی بر رضایت ساکنان در محیط‌های مسکونی تأثیر می‌گذارند. کیفیت فضاهای زندگی، حمایت اجتماعی و کیفیت محیط ساخته‌شده به‌طور قابل‌توجهی بر سطح رضایت تأثیر می‌گذارد.
عینی‌فر، ۱۳۷۹	پیوند کالبدی-اجتماعی مجموعه‌ها با محیط اطراف شامل ایجاد هویت‌های محلی و شناسایی، فراهم‌آوری فضاهای خلوت و تعامل اجتماعی، روش‌های برقراری ارتباط برای افزایش احساس امنیت در محیط‌های مسکونی، دسترسی‌های مناسب برای پیاده‌روی و خودرو، طراحی داخلی واحدهای مسکونی و همچنین صرفه‌جویی در مصرف انرژی و سازگاری با شرایط اقلیمی است.
طیبیان و منصوری، ۱۳۹۲	روابط اجتماعی، دسترسی، هویت مکان، نشاط، ایمنی، امنیت و امکانات شهری از مؤلفه‌های کلیدی تأثیرگذار بر رضایت در مجتمع‌های مسکونی هستند.
محمدی و بینا، ۱۴۰۲	مؤلفه‌های مورد بررسی در این پژوهش: هویت و شناسنامه، امنیت، فرهنگ و سنت، ارتباط با طبیعت، تعامل اجتماعی، تنوع کاربری و خدمات، دسترسی به فضای سبز، فضاهای نیمه‌باز، تداوم کالبدی، هم‌جواری با کاربری سازگار، دسترسی.

کیفیت محیط زندگی

معماری به‌عنوان یک میراث هنری ارزشمند، تأثیرات قابل‌توجهی بر ذهن و روان انسان‌ها می‌گذارد (مهدی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ زمرشده و صادقی، ۱۳۹۷). مسکن به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی انسان، نقش بسیار مهمی در زندگی او دارد و این فضا، جایگاه ویژه‌ای در زندگی انسان دارد که تأثیر زیادی بر استراحت، احساس امنیت و راحتی او دارد (هاشم‌پور و سامی، ۱۳۹۸). بررسی‌ها نشان می‌دهند که عدم توجه به این ابعاد مختلف باعث کاهش کیفیت زندگی شده و محیط‌های مسکونی نامطلوب و ناکارآمد ایجاد می‌شود. به همین دلیل، لازم است در طراحی و اجرای مسکن، به نیازهای چندبعدی انسان به‌خصوص نیازهای فیزیولوژیکی، اجتماعی، روحی و ایمنی توجه ویژه‌ای شود. یک مسکن کیفی باید بتواند به انسان احساس راحتی و امنیت، فرصت برای تعامل اجتماعی، امکان دسترسی به خدمات عمومی، فضاهای سبز و طبیعی و حفظ حریم شخصی او را فراهم کند. از آغاز تا پایان، زندگی در بناها به‌طور قابل‌توجهی بر پیکره و شکل‌دهی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. انسان‌ها هنگام ورود به یک بنا، نه‌تنها به آن تأثیر می‌گذارند بلکه به‌مرورزمان این اثرات تغییرات و تحولات گوناگونی را به دنبال دارند. بناها به‌عنوان محل زندگی و فعالیت انسان‌ها، شاهد رویدادها، احساسات و تجربیات آن‌ها هستند. از لحظه ورود به یک بنا، انسان‌ها با ترتیب و تنظیم محیط زندگی خود، شکل و فضا را براساس نیازها و ارزش‌های خود تعیین می‌کنند. زندگی در یک بنا نه‌تنها به فعالیت‌های روزمره افراد محدود نمی‌شود. بلکه این زندگی، تأثیرات روانی، اجتماعی و فرهنگی آنان را نیز به خود جلب می‌کند. تغییرات در نیازها، سلايق و ارزش‌های افراد به‌تدریج تأثیرات چشمگیری بر بناها خواهد داشت و این تحولات به وجود آورنده فضاهای منحصربه‌فرد و متنوعی می‌شوند (Alpano et al, 2005). معماری، علاوه بر ابعاد هنری خود، دارای بُعد علمی نیز می‌باشد؛ زیرا سعی در آراستن و سامان دادن فضاها و سازه‌ها را دارد. این هنر و علم هدف خود را در بهبود زندگی انسان‌ها مشخص می‌کند. تأثیر محیط بر روند زندگی انسان‌ها بسیار چشمگیر است و باید توجه داشت که معماری یکی از اصلی‌ترین عوامل این تأثیر است. فضای معماری نقشی بسیار مهم نه‌تنها به‌عنوان یک محیط برای انجام فعالیت‌های روزمره انسان‌ها، بلکه به‌عنوان نتیجه‌ای از تجربه‌ها، نیازها و سلايق آنان نیز دارد. طراحی یک فضا به‌گونه‌ای که نیازها و خواسته‌های افراد را برآورده سازد، می‌تواند بهبود کیفیت زندگی آنان را فراهم کند. از آغاز تاریخ، معماران همواره سعی در ایجاد فضاهایی بوده‌اند که انسان‌ها در آن‌ها بهترین وجود ممکن باشند. این تجربه‌های زندگی روزمره افراد، زمینه‌های مختلفی از معماری را الهام بخشیده است (Rendell, 2006). کیفیت کالبدی یک ساختمان بسیار اهمیت دارد و معمولاً بر اساس استانداردها و قوانین خاص تعریف می‌شود. این قوانین و استانداردها برای ارتباط باکیفیت کالبدی ساختمان‌ها تعیین شده‌اند و معمولاً به ویژگی‌های ظاهری آن‌ها اشاره دارند.

کیفیت کالبدی ساختمان‌ها شامل عوامل گوناگونی است که شامل زیبایی، پایداری، قدرت، نظم، تعادل و هماهنگی با محیط اطراف می‌شود. این ویژگی‌ها می‌توانند به طراحی، اجرا و نگهداری ساختمان کمک کرده و باعث ایجاد یک فضای کارآمد و جذاب می‌شوند (Rossi, 1984). کیفیت ادراکی و معنایی یک اثر معماری به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر در تعامل انسان با محیط‌زیست و همچنین به‌عنوان یک جنبه اساسی از تجربه ادراکی فضاها، مطرح است (سامه، ۱۳۹۳). این بعد به‌واسطه ارتباط و تداخل مستقیم آن با نیازها و انتظارات فرد در زندگی، اهمیت دارد. هنگامی که یک فضای معماری قابلیت القا کردن احساسات آرامش، رفاه، حس امنیت و زیبایی را در انسان به وجود می‌آورد، این نشان‌دهنده داشتن کیفیت ادراکی و معنایی مثبت آن است. این تجربه‌های فضایی ممکن است تأثیرات گوناگونی روی روحیه و رفتار افراد داشته باشند و در نتیجه، بهبود کیفیت زندگی آن‌ها را فراهم سازند؛ بنابراین، برای معماران و طراحان فضاها، در نظر گرفتن پیامدهای کیفیت ادراکی و معنایی آثار خود بر زندگی انسان‌ها و همچنین همبستگی آن با احساسات، توقعات و نیازهایشان بسیار حائز اهمیت است. به‌وضوح، ایجاد فضاهایی که قادر باشند بهبود رضایت، آرامش و شادابی افراد را به همراه داشته باشند، یکی از اولویت‌های کلیدی معماری محسوب می‌شود. این نزدیکی بین فضا و انسان، باعث می‌شود که معماری نه‌تنها به‌عنوان یک سازه فیزیکی، بلکه به‌عنوان یک محیط‌زیست زنده و پویا مورد توجه قرار گیرد که تأثیرگذار بر کیفیت زندگی افراد است.

رضایتمندی سکونتی

چارچوب "رضایتمندی سکونتی" یک مدل تحلیلی جامع است که برای بررسی و درک عمیق‌تر ویژگی‌های ساختاری خانواده‌ها و محیط زندگی آن‌ها به کار می‌رود. این چارچوب به‌منظور شناخت عوامل گوناگونی که بر رضایتمندی افراد از محیط زندگی و خانواده‌شان تأثیر می‌گذارد، طراحی شده است. با بهره‌گیری از این چارچوب، امکان شناسایی بهترین راهکارها برای بهبود شرایط زندگی و افزایش رضایتمندی افراد فراهم می‌شود. در این مدل، به عوامل چون ساختار فیزیکی خانه، الگوهای ارتباطی درون خانواده، تقسیم وظایف و نقش‌ها، ارزش‌ها و باورها و تعاملات اجتماعی خانواده پرداخته می‌شود. با تجزیه و تحلیل دقیق این عوامل، فرصت شناسایی بهترین راهکارها و تدابیر جهت ارتقاء رضایتمندی و بهبود کیفیت زندگی افراد در محیط خانواده فراهم می‌شود (Galster & hesser, 1981). رضایت سکونتی بر اساس عوامل گوناگونی متأثر می‌شود و هر یک از این عوامل می‌توانند تأثیرات مثبت یا منفی خود را بر رضایت سکونتی داشته باشند. عواملی چون کیفیت فضای فیزیکی، ارتباطات خانوادگی، توزیع و انجام وظایف، ارزش‌ها و باورها و تعاملات اجتماعی به‌عنوان مواردی است که به‌عنوان عوامل تأثیرگذار بر رضایت سکونتی مطرح می‌شوند. توجه و توصیه به بهبود این عوامل می‌تواند نقش مهمی در بهبود رضایتمندی سکونتی و افزایش کیفیت زندگی خانواده‌ها داشته باشد. از این‌رو، درک دقیق از تأثیرات این عوامل و پیشنهاد تدابیر مناسب برای بهبود آن‌ها به ارتقاء رضایتمندی سکونتی و افزایش رفاه خانواده‌ها کمک بسیاری می‌کند. رضایت از محیط زندگی، به‌عنوان بخشی از رضایت کلی از زندگی، یکی از موضوعات پرکاربرد و حائز اهمیت در زمینه مطالعات محیط مسکونی محسوب می‌شود. این مفهوم نشان‌دهنده ارزیابی احساس رفاه و رضایت افراد از محیط زندگی و شرایط سکونت خود است؛ زیرا محیط مسکونی بر تعیین کیفیت زندگی و رضایت افراد تأثیرگذار است، بررسی و تجزیه و تحلیل رضایت از محل سکونت به‌عنوان یکی از موضوعات اساسی در زمینه مطالعات محیط مسکونی تلقی می‌شود. به‌علاوه، این تحلیل‌ها به طراحان شهری، معماران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا بهبودهای لازم در طراحی و اجرای پروژه‌های مسکونی را اعمال کرده و کیفیت زندگی را بهبود بخشند (Ge & hokao, 2006). مفهوم رضایت از محل سکونت، به‌عنوان یک معیار برای ارزیابی سطح راضی بودن فرد یا اعضای خانواده از شرایط و محیط زندگی خود، تعریف می‌شود. این مفهوم نشان‌دهنده ارزیابی تجربه و درک شده توسط فرد از محیط زندگی و شرایط سکونت او است. در نتیجه، رضایت از محل سکونت، نشان‌دهنده سطح راضی بودن و رضایت فرد یا اعضای خانواده از محیط زندگی و مسکن فعلی خود است. این نگاه می‌تواند به طراحان و سیاست‌گذاران کمک کند تا بهبودهای لازم در زیرساخت‌ها و خدمات مسکونی را اعمال کرده و رضایتمندی سکونتی را برای افراد بهبود بخشند (بهزادفر و قاضی‌زاده، ۱۳۹۰). مطالعات نشان می‌دهد که ارتباط مثبت افراد با محیط زندگی‌شان به‌شدت به احساس رضایت از آن محیط مرتبط است. این احساس رضایت می‌تواند به تقویت و استمرار این ارتباط منجر شده و حس تعلق به محیط مسکونی را تقویت کند. به عبارت دیگر، احساس رضایت نزدیک‌ترین پیوند را با مفهوم حس تعلق دارد؛ زیرا وقتی افراد از محیط زندگی خود راضی و پرانرژی هستند، احتمالاً حس نزدیکی، تعلق و ارتباط مثبت‌تری با آن محیط تجربه می‌کنند. این ارتباط بین رضایت از محیط زندگی و حس تعلق نشان از اهمیت چشمگیر تأثیر محیط زندگی بر کیفیت زندگی و رضایت افراد دارد (Ge & hokao, 2006; Giuliani & feldman, 1993; Jelinkova & picek, 1984). رضایتمندی، به‌عنوان یک مفهوم گسترده، برای ارزیابی نقاط قوت و ضعف و همچنین احساسات افراد در مورد واحدهای مسکونی و محیط زندگی خود، استفاده می‌شود. بر پایه تحقیقات انجام‌شده توسط محققانی چون ورودی، گلاستر، مشخص شده است که رضایتمندی از مسکن، به‌طور مستقیم با رضایت از دو جزء اصلی، یعنی واحدهای مسکونی و همچنین واحدهای همسایگی مرتبط است. همچنین، این رضایتمندی به‌طور غیرمستقیم

با ویژگی‌های شخصی، فرهنگی، اجتماعی و سایر ویژگی‌های مرتبط نیز ارتباط دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که عوامل گوناگون از جمله محیط مسکونی و اجتماعی می‌توانند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر رضایتمندی سکونتی تأثیرگذار باشند و اهمیت بررسی جزئیات دقیق این عوامل برای بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایت افراد بیشتر به‌وضوح مشخص می‌شود (Galster & hesser, 1981; Varady & carrozza, 2000).

مؤلفه‌ها و شاخص‌های کیفیت محیط و رضایتمندی

رضایت از محل زندگی تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد. این عوامل شامل سن و مرحله زندگی، وضعیت اجتماعی، جنسیت و نقش اجتماعی، شخصیت، ارزش‌ها و آرزوها برای آینده می‌باشند. سن و مرحله زندگی، اولویت‌ها و نیازهای فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهند و وضعیت اجتماعی و اقتصادی نیز نقش مهمی در رضایت از سکونتگاه دارد. همچنین، جنسیت و نقش اجتماعی فرد، شخصیت و ارزش‌های آن و امید به بهبود وضعیت زندگی در آینده نیز بر تجربه و احساس رضایت از محل زندگی تأثیرگذارند. این عوامل با یکدیگر تعامل کرده و تعیین‌کننده رضایت افراد از مکان زندگی خود می‌شوند (خلخالی و آیوازیان، ۱۳۹۹). روابط با دیگران و استانداردهای قابل قبول، در انتخاب مکان زندگی نقش حیاتی دارند. به عبارت دیگر، این عوامل بخش حیاتی از تعریف خانه و عملکرد اجتماعی را تشکیل می‌دهند. هرچند همسایه‌ها ممکن است برای برخی افراد در ارزیابی رضایت از خانه کمترین اهمیت را داشته باشند، اما همچنان نقش مهمی را ایفا می‌کنند. علاوه بر این، اغلب افراد در انتخاب محل زندگی به هنجارهای معمول و مناسب برای خودشان توجه می‌کنند. به عنوان مثال، برای افراد سالخورده، خصوصیت‌های مرتبط با خلوت خصوصی و استقلال بسیار حائز اهمیت است. یک عامل اجتماعی دیگر که تأثیرگذار است، تعاملات گروهی هست. به همین دلیل، برای ساکنان، مذاکرات فراوانی قبل از تصمیم‌گیری در مورد خرید یا اجاره مکان زندگی ضروری است، زیرا این مذاکرات می‌توانند بر رضایت یا عدم رضایت آن‌ها از محل سکونت تأثیرگذار باشند. خانه‌ها در سراسر جهان با تفاوت‌های فراوانی وجود دارند و مردم تمایل دارند در مکان‌هایی که فرهنگ خود را با آن تطبیق داده‌اند زندگی کنند. این نشان‌دهنده الگوهای رفتاری و ارزش‌های موجود در هر فرهنگ است که می‌تواند بر تشکیل فضای داخلی خانه‌ها تأثیر بگذارد. راپورت پنج جنبه اصلی فرهنگ را که بر تأثیرگذاری بر فضای داخلی خانه‌ها تأکید دارد، معرفی می‌کند. این پنج جنبه شامل نحوه انجام فعالیت‌های روزمره، ساختار خانواده، نقش جنسیت‌ها، نگرش به خصوصیت و فرآیند روابط اجتماعی می‌باشد. به عنوان مثال، در برخی فرهنگ‌ها افراد ممکن است روی زمین بخوابند، درحالی‌که در دیگر فرهنگ‌ها از صندلی و میز استفاده می‌کنند. این تفاوت‌ها نیازهای فضایی و طراحی داخلی خانه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، مانند ارتفاع کف پنجره‌ها یا محل قرارگیری درب‌ها. این نکات نشان از ارتباط نزدیک بین فرهنگ و طراحی فضا دارند که در شکل‌دهی به خانه‌ها و محیط زندگی افراد نقش مهمی دارند. درواقع، نقش معمار به عنوان خالق فضا بسیار حیاتی است. با بررسی دقیق عوامل محیطی و معماری، تجزیه و تحلیل رفتار انسان‌ها و ارتقای سطح طراحی، معمار می‌تواند فضاهایی ایجاد کند که تأثیر مثبتی بر رشد شخصیتی و اجتماعی افراد داشته باشد و برای ساکنین، آرامش و رضایت فراهم آورد. فضاها باید به گونه‌ای طراحی شوند که قادر به پاسخگویی به نیازهای گوناگون کاربران و انجام فعالیت‌های متنوع باشند. هر چه محیط زندگی تنوع بیشتری داشته باشد، توانایی تأمین نیازهای مختلف کاربران نیز بالاتر خواهد بود. طراحان باید به دنبال ایجاد ساختارها و فضاهایی باشند که قابل استفاده برای افراد با نیازها و تفسیرهای مختلف باشند و اجازه دهند تا با فضا در شکل‌ها و محیط‌های مختلف تعامل داشته و آن‌ها تغییر دهند. این نوع طراحی فضاها می‌تواند به خلق یک محیط پویا و سازگار با نیازهای گوناگون افراد کمک کرده و به افزایش رضایت بین ساکنین منجر شود (صفری و خمیرانی، ۱۳۹۴). عوامل معماری و محیطی، از جمله دسترسی‌ها، توده و فضا، سیمای شهری، ویژگی‌های کمی و کیفی واحدها و امکانات، تأثیر زیادی بر رضایت از خانه دارند. به عنوان مثال، دسترسی‌های سواره و پیاده و نحوه تفکیک آن‌ها در مجتمع‌های مسکونی، اهمیت زیادی در جلب رضایت افراد دارند. به علاوه، تأثیر بخشی زیبایی‌شناسانه توده ساختمانی در هماهنگی با فضای شهری و تطبیق با محیط اطراف نقش مهمی در افزایش رضایت ساکنین از محیط زندگی دارد. در این راستا، ویژگی‌های کیفی همچون خلوت، تهویه، نورپردازی و دسترسی، همچنین ویژگی‌های کمی نظیر تراکم سکونت در واحدها، نقش اساسی در بالا بردن رضایت و آرامش در محیط زندگی فراهم می‌آورند. این عوامل به‌طور کلی، در انتخاب و ارزیابی مکان زندگی و تأثیر آن بر کیفیت زندگی افراد، اهمیت فراوانی دارند (خلخالی و آیوازیان، ۱۳۹۹).

عوامل شخصی

عوامل شخصی می‌توانند تأثیر چشمگیری بر رضایت افراد از محیط زندگی‌شان داشته باشند. به عنوان مثال، سلیقه شخصی شامل ترجیح‌های هنری، فرهنگی و سبک زندگی است که به صورت مستقیم بر تجربه زندگی تأثیر می‌گذارد. خصوصیات فردی مانند انعطاف‌پذیری یا سخت‌گیری و همچنین ویژگی‌های شخصیتی نیز می‌توانند در شکل‌دهی به نحوه احساس افراد از محیط زندگی‌شان تأثیرگذار باشند. افراد

همچنین از ارزش‌های مختلفی برای زندگی خود پایبند هستند که نقش مهمی در تعامل با محیط زندگی‌شان ایفا می‌کند و ممکن است به‌عنوان استاندارد برای ارزیابی رضایت شخصی به کار رود. علاوه بر این، انتظارات فردی و امید به آینده نیز می‌توانند به‌شدت بر رضایت و خشنودی افراد تأثیر بگذارند. برای مثال، تصور آینده‌ای بهتر یا بدتر از زندگی فعلی و مقایسه با سایر سکونتگاه‌ها ممکن است به شخص ایده‌آل آینده‌ای را ارائه دهد که بر رضایت او تأثیر بگذارد. در نتیجه، در طراحی و ایجاد محیط‌های زندگی، لازم است که به‌دقت به این عوامل شخصی توجه شود تا بتوان محیط مناسبی را ایجاد کرد که با نیازها و ترجیحات فردی هماهنگ است و در نتیجه به رضایت و خشنودی افراد کمک کند (Baser, 2021; Giedion's, 1968).

عوامل محیطی و معماری

عوامل معماری و محیطی بسیار مهم هستند. آن‌ها می‌توانند به‌شدت بر رضایت افراد از خانه‌شان تأثیر بگذارند. درواقع، عوامل معماری و محیطی شامل اموری گسترده‌تری نظیر دسترسی‌پذیری به مراکز خدمات عمومی، فضای سبز، مراکز خرید، مدارس و مراکز فرهنگی هستند که می‌توانند به احساس رضایت از محیط زندگی کمک کنند. همچنین، توده و فضای سیمای شهری نیز نقش مهمی در ارتباط افراد با محیط شهری و معماری آن دارد و می‌تواند به رضایت از محیط زندگی کمک کند. اهمیت حفاظت از محیط‌زیست نیز باید به‌درستی در نظر گرفته شود؛ زیرا افراد به دنبال محیطی سالم و پاک برای زندگی هستند (ذبیحی، ۱۳۹۰). ویژگی‌های کمی و کیفی واحدها، امکانات موجود در محیط زندگی و جزئیات طراحی بسیار بر رضایت از خانه تأثیرگذارند. طراحی و ایجاد خلنه‌ها و محیط‌های زندگی با توجه به نیازها و ترجیحات افراد می‌تواند به خشنودی و رضایت آن‌ها کمک کند. ویژگی‌های کمی مانند اندازه، تعداد اتاق‌ها، تعداد و اندازه پنجره‌ها، ارتفاع سقف و سایر جزئیات و ویژگی‌های کیفی از قبیل کیفیت ساخت و بازسازی، استفاده از مصالح باکیفیت، نورپردازی، طراحی داخلی و خارجی نقش مهمی در تجربه زندگی در خانه دارند. همچنین، امکانات موجود در محیط زندگی نظیر پارکینگ، فضای سبز، مراکز خدمات، ورودی امن، سیستم‌های امنیتی، استخر یا سونا نقش بسزایی در افزایش رضایت از خانه دارند. توجه به جزئیات طراحی نیز بسیار اهمیت دارد. طراحی دقیق به جزئیات مانند برنامه‌ریزی فضا، انتخاب رنگ‌ها و مواد، نورپردازی مناسب، دکوراسیون داخلی و خارجی، تهویه مناسب و سایر جزئیات معماری می‌تواند به زیبایی و کارایی خانه و همچنین رضایت از زندگی در آن کمک کند؛ بنابراین، در طراحی و اجرای خانه‌ها و محل‌های زندگی، توجه به این عوامل معماری و محلی بسیار حائز اهمیت است تا بتوان محیط مناسبی براساس نظرات و ترجیحات افراد فراهم کرده و در نتیجه به رضایت آن‌ها کمک کرد.

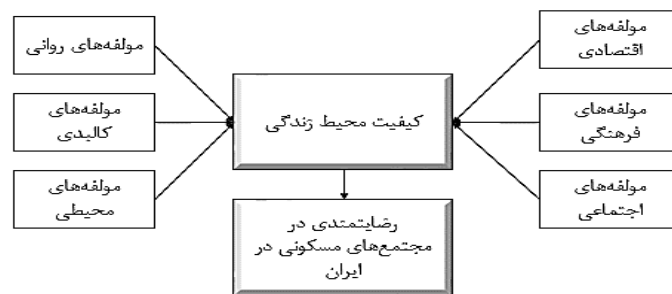
عوامل فرهنگی

فرهنگ‌های مختلف نقش مهمی در تعیین رضایت افراد از محل اقامت آن‌ها دارند. فرهنگ یک جامعه، الگوهای رفتاری، باورها، آداب و رسوم، هنر، معماری و عوامل دیگری است که شخصیت آن جامعه را شکل می‌دهد. افراد عموماً تمایل دارند در محیطی زندگی کنند که با فرهنگ گذشته‌شان همخوانی داشته باشد. خانه‌ها به‌عنوان مکان زندگی نه تنها محل اقامت افراد هستند بلکه نمایانگر فرهنگ و شخصیت آن‌ها نیز محسوب می‌شوند. معماری، دکوراسیون، رنگ‌ها، الگوهای طراحی و حتی تزئینات خانه می‌توانند نمایانگر فرهنگ و تاریخ افراد باشند. در مناطق مختلف جهان، خانه‌ها بر اساس فرهنگ و تاریخ هر جامعه شکل می‌گیرند. این تطابق با فرهنگ گذشته، احساس همبستگی و ارتباط با ریشه‌های فرهنگی و تاریخی خود را در افراد به وجود می‌آورد و در نتیجه، منجر به رضایت بیشتر از محل اقامت و محیط زندگی آن‌ها می‌شود؛ بنابراین، در طراحی و ساخت خانه‌ها، لازم است که به عوامل فرهنگی توجه کافی داده شود تا بتوان محیطی ایجاد کرد که باورها، ارزش‌ها و سنت‌های افراد را منعکس کرده و در نتیجه به رضایت و خشنودی آن‌ها کمک کند (Gifford, 1997).

عوامل اجتماعی

عوامل اجتماعی نقش بسیار مهمی در رضایت افراد از محیط زندگی خود همراه هستند. ارتباطات متقابل، روابط با دیگران، هنجارها و خلوت خصوصی در مقایسه با استقلال و امنیت، همگی تأثیرات قابل توجهی بر رضایت افراد از زندگی‌شان دارند. روابط اجتماعی و ارتباطات مؤثر با دیگران به احساس تعلق به محیط زندگی‌شان کمک کنند. همچنین، هنجارها و انتظارات اجتماعی نیز می‌توانند به شکل قابل توجهی بر تجربه و رضایت افراد از زندگی‌شان تأثیر بگذارند. خلوت خصوصی و استقلال هم اهمیت بالایی دارند؛ زیرا افراد نیاز به فضاهای خصوصی برای خود دارند تا بتوانند احساس آرامش و امنیت داشته باشند. درعین حال، امنیت و احساس امنیت در محیط زندگی نیز بسیار اهمیت دارد و به رضایت و خشنودی افراد کمک می‌کند. لذا، در طراحی و ایجاد محیط‌های زندگی، توجه کافی به عوامل اجتماعی ضرورت دارد تا بتوان محیطی را ایجاد کرد که هم احترام به روابط اجتماعی و ارتباطات متقابل، هنجارها و انتظارات اجتماعی و هم خلوت خصوصی و امنیت را در

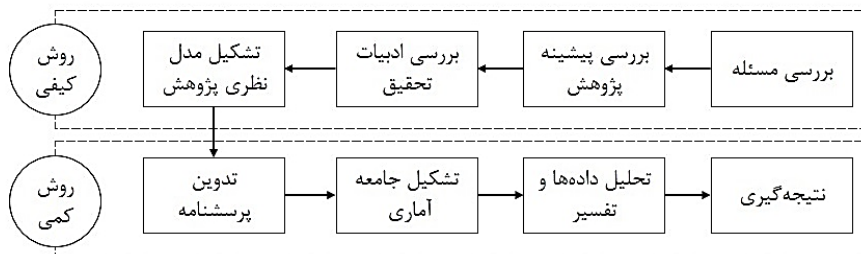
نظر گرفته و موجب رضایت و خشنودی افراد گردد (Gifford, 1999). با توجه به مطالعات گذشته و بررسی فراوانی متغیرها، بیشترین شاخصه‌ها و مؤلفه‌هایی که در تحقیقات تکرار شده‌اند به صورت یک مجموعه کلی در تصویر (۱) جهت ارزیابی و رتبه‌بندی به عنوان مدل نظری پژوهش ارائه شده است که شامل: مؤلفه‌های اقتصادی؛ مؤلفه‌های فرهنگی؛ مؤلفه‌های اجتماعی؛ مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، امنیت، روابط همسایگی؛ مؤلفه‌های ذهنی؛ (خلوت، شخصی سازی محیط، امکان نظارت بر فضای باز، طول مدت سکونت، عدم وجود اشراف)؛ مؤلفه‌های کالبدی؛ (ابعاد فضاها، ابعاد واحد مسکونی، وجود فضای باز، تفکیک فضاهای شلوغ و خلوت، ابعاد و کیفیت فضاهای مشاع، تعداد اتاق‌ها، کیفیت فضای لابی، باغ‌بام، تعداد واحدهای مجتمع) و مؤلفه‌های محیطی؛ (رنگ فضاها، نورپردازی و تهویه، دید و منظر، زیست محیطی، تسهیلات و امکانات مجتمع، دسترسی‌ها و حمل و نقل، تنوع و انعطاف پذیری، تناسبات فضایی، خوانایی فضا، مدیریت و نگهداری، امکانات معلولین، تراکم، کیفیت مصالح ساخت، حریمیت و سلسله مراتب) می‌باشد.

شکل ۱. مدل نظری پژوهش (منبع: نگارنده)

مواد و روش تحقیق

به دلیل نوع موضوع و سؤالات مطرح شده، این تحقیق در دسته تحقیقات توصیفی قرار دارد. در این نوع تحقیقات، سؤالات به بررسی چگونگی وقوع پدیده‌ها می‌پردازند و فرضیات به تبیین پاسخ‌های این سؤالات کمک می‌کنند. این نوع تحقیق امکان ارزیابی ویژگی‌های جامعه مورد مطالعه را از طریق روش پیمایشی فراهم می‌کند. روش پیمایشی به عنوان یک بررسی منظم، معمولاً اطلاعات مورد نیاز برای توصیف و تحلیل نظرات، نگرش‌ها و رفتار گروه‌های نمونه از افراد را از طریق پرسشنامه یا مصاحبه جمع‌آوری می‌کند. تحقیق حاضر یک تحقیق کاربردی است که به بررسی یک مسئله واقعی و دانش تخصصی می‌پردازد. این تحقیق نتایج و یافته‌های مفیدی را برای مدیران سازمان‌های مربوطه فراهم می‌آورد تا در راستای ارتقای نوآوری سازمانی اقدام کنند. روش گردآوری داده‌ها در این تحقیق به صورت توصیفی و از نوع پیمایشی-تحلیلی طراحی شده است تا با اهداف و فرضیه‌های تحقیق همخوانی داشته باشد. این روش، از طریق طرح نمونه‌گیری در قالب متغیرهای مورد مطالعه، داده‌های مورد نیاز را فراهم می‌کند و به مشخص کردن روابط بین آن‌ها کمک می‌کند؛ بنابراین، با توجه به اهداف کاربردی‌اش و نیز شیوه گردآوری و تحلیل اطلاعات، این تحقیق به عنوان یک تحقیق توصیفی و پیمایشی شناخته می‌شود. جامعه آماری این پژوهش متشکل از متخصصین در حوزه معماری و شهرسازی است و شامل اساتید دانشگاه می‌گردد. حجم نمونه به صورت هفتمند ۹۰ نفر انتخاب و ابزار این پژوهش پرسشنامه با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد. تصویر (۲) روند کلی از تحقیق را نشان می‌دهد:

تصویر ۲: فرایند انجام پژوهش (منبع: نگارنده)

براساس جدول (۲)، برای ارزیابی پایایی پرسشنامه از آزمون کرونباخ استفاده شده است. نتایج این آزمون نشان داده است که مؤلفه‌های مورد بررسی توانسته‌اند درصد قابل قبولی به دست آورند و از سطح مناسبی از پایایی برخوردار هستند. علاوه بر این، روایی صوری پرسشنامه نیز با بررسی و تأیید ۷ نفر از اساتید متخصص مورد ارزیابی قرار گرفت. این بررسی تأیید کرد که گویه‌های پرسشنامه به‌درستی با سازه‌ای که هدف مطالعه بوده است، همخوانی و سازگاری دارند. بنابراین، نتایج حاصله حکایت از طراحی مطلوب پرسشنامه از نظر معیارهای پایایی و روایی دارد. این ویژگی‌ها نشان می‌دهند که ابزار مورد استفاده قادر است با دقت مناسب داده‌های لازم برای مطالعات و تحقیقات جمع‌آوری کند. افزون بر این، طراحی مناسب پرسشنامه نه تنها به افزایش اعتبار داده‌های به‌دست آمده کمک کرده، بلکه به طور مستقیم باعث بالا رفتن سطح اعتمادپذیری نتایج تحقیقات نیز می‌شود.

جدول ۲. بررسی پایایی پرسشنامه

متغیرها	مؤلفه اقتصادی	مؤلفه فرهنگی	مؤلفه اجتماعی	مؤلفه ذهنی	مؤلفه کالبدی	مؤلفه محیطی
آلفای کرونباخ	۰/۸۷	۰/۸۳	۰/۷۷	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۸۹

بحث و ارائه یافته‌های تحقیق

جامعه آماری این پژوهش ۹۰ نفر از اساتید دانشگاهی است که با توجه به جدول (۳) ۶۷ نفر (۷۴ درصد) مرد و ۲۳ نفر (۲۶ درصد) زن را شامل می‌گردد. همچنین از این میزان ۴۹ نفر (۵۴ درصد) دارای مدرک دکتری و ۴۱ نفر (۴۶ درصد) دارای مدرک کارشناسی‌ارشد می‌باشد.

جدول ۳. ویژگی و جمعیت‌شناسی پژوهش

جنسیت	درصد	فراوانی	درجه علمی اساتید		هیئت علمی	حق التدریس
مرد	۷۴	۶۷	دکتری	۳۱	۶۷	۳۸
			کارشناسی‌ارشد	۳۶		
زن	۲۶	۲۳	دکتری	۱۸	۲۳	۹
			کارشناسی‌ارشد	۵		
کل	۱۰۰	۹۰			۹۰	۴۷

جهت بررسی ادعای توزیع نرمال متغیر کمی پژوهش و انتخاب نوع آماره جهت آزمون فرضیه تحقیق از آزمون Kolmogorov-Smirnov test استفاده شده است که با توجه به جدول (۴) نرمال بودن داده‌ها تأیید می‌شود.

جدول ۴. بررسی نرمال بودن داده‌ها از طریق آزمون Test K-S

متغیرها	مؤلفه اقتصادی	مؤلفه فرهنگی	مؤلفه اجتماعی	مؤلفه ذهنی	مؤلفه کالبدی	مؤلفه محیطی
test K-S	۱/۹۱۲	۱/۱۰۲	۰/۸۹۸	۱/۸۰۲	۱/۹۲۴	۱/۲۹۵
معنی‌داری	۰/۳۵۶	۰/۱۶۹	۰/۴۲۱	۰/۳۸۱	۰/۳۳۹	۰/۰۶۲
بررسی فرض	نرمال است	نرمال است	نرمال است	نرمال است	نرمال است	نرمال است

در ادامه جدول (۵) رتبه‌بندی هر کدام از عوامل از طریق آزمون Friedman مشخص شده است؛ که شاخص هزینه خرید از مؤلفه‌های اقتصادی در اولویت اول و شاخص تراکم از مؤلفه‌های محیطی در رتبه آخر قرار گرفته است.

جدول ۵. رتبه‌بندی عوامل با بهره‌گیری از آزمون Friedman

شاخص‌ها	متغیرها	میانگین رتبه	اولویت
مؤلفه‌های اقتصادی	هزینه خرید	۹/۲۴	۱
	تسهیلات مسکن	۴/۶۶	۲۸
مؤلفه‌های فرهنگی	باروها و اعتقادات	۴/۳۵	۳۰
	آداب و رسوم	۴/۴۹	۲۹
	مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی	۴/۱۲	۳۱

شاخص‌ها	متغیرها	میانگین رتبه	اولویت
مؤلفه‌های اجتماعی	امنیت	۹/۱۲	۲
	روابط همسایگی	۷/۰۳	۱۴
مؤلفه‌های ذهنی	خلوت	۷	۱۵
	شخصی‌سازی محیط	۷/۱۶	۱۳
	امکان نظارت بر فضای باز	۴/۸۰	۲۶
	طول مدت سکونت	۴/۷۲	۲۷
	عدم وجود اشراف	۶/۹۷	۱۶
مؤلفه‌های کالبدی	ابعاد فضاها	۸/۹۳	۳
	ابعاد واحد مسکونی	۸/۹۱	۴
	وجود فضای باز	۷/۳۷	۱۲
	تفکیک فضاها و شلوغ و خلوت	۷/۶۹	۱۱
	ابعاد و کیفیت فضاها و مشاع	۴/۰۴	۳۲
	تعداد اتاق‌ها	۸/۸۳	۵
	کیفیت فضای لابی	۴	۳۳
	باغ‌بام	۶/۹۴	۱۷
	تعداد واحدهای مجتمع	۸/۰۱	۱۰
	رنگ فضاها	۶/۵۴	۱۹
مؤلفه‌های محیطی	نورپردازی و تهویه	۶/۷۹	۱۸
	دید و منظر	۸/۳۸	۷
	زیست‌محیطی	۶/۲۸	۲۰
	تسهیلات و امکانات مجتمع	۸/۵۹	۶
	دسترسی‌ها و حمل‌ونقل	۵/۳۷	۲۲
	تنوع و انعطاف‌پذیری	۶/۰۵	۲۱
	تناسبات فضایی	۵/۱۱	۲۴
	خوانایی فضا	۵/۲۱	۲۳
	مدیریت و نگهداری	۵/۰۷	۲۵
	امکانات معلولین	۳/۹۸	۳۴
	تراکم	۳/۹۱	۳۵
	کیفیت مصالح ساخت	۸/۱۱	۸
	محرمیت و سلسله‌مراتب	۸/۰۳	۹

مطابق با جدول (۶) از نتایج معادلات ساختاری از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های اقتصادی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۴۰۱) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد. از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های فرهنگی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۴۶۲) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد. از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های اجتماعی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۴۹۱) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد. از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های ذهنی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۴۳۱) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد. از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های محیطی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۹۰۱) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد. از نظر متخصصین تأثیرات مؤلفه‌های محیطی بر روی کیفیت محیط زندگی و

به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است و مقدار ضریب مسیر برای اثرگذاری مستقیم (۰/۷۳۱) گزارش شده است؛ همچنین مقدار آماره t بیشتر از ۱/۹۶ و خارج از بازه بحرانی است، لذا فرضیه تأیید می‌گردد.

جدول ۶. بررسی فرضیه پژوهش از طریق معادلات ساختاری

فرضیه‌های پژوهش	آماره t	ضریب مسیر	تأیید یا عدم تأیید فرضیه
مؤلفه‌های اقتصادی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۵/۵۶۹	۰/۴۰۱	مورد تأیید است
مؤلفه‌های فرهنگی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۳/۴۰۱	۰/۴۶۲	مورد تأیید است
مؤلفه‌های اجتماعی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۶/۳۱۱	۰/۴۹۱	مورد تأیید است
مؤلفه‌های ذهنی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۳/۴۸۹	۰/۴۳۱	مورد تأیید است
مؤلفه‌های کالبدی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۲/۲۷۵	۰/۹۰۱	مورد تأیید است
مؤلفه‌های محیطی بر روی کیفیت محیط زندگی و به تبع آن بر رضایتمندی افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار است.	۲/۸۳۴	۰/۷۳۱	مورد تأیید است

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

معیارهای مختلفی برای ارتقاء کیفیت زندگی ساکنین مجتمع‌های مسکونی وجود دارد. این معیارها علاوه بر اثرات مستقیم بر رضایتمندی افراد، تأثیرات آن به عنوان یک عامل اساسی در توسعه پایدار و ارتقاء اجتماعی نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. به طور کلی، توجه به ارائه امکانات و تسهیلات مناسب، تنوع فضایی، مؤلفه‌های فرهنگی و اجتماعی، ایجاد امنیت و رفاه اجتماعی، توسعه فضاهای سبز و... از جمله مواردی است که در تداوم و بهبود کیفیت محیط زندگی و رضایتمندی از مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار هستند. مؤلفه‌های مورد بحث در این پژوهش می‌توانند به ارتقاء کیفیت محیط زندگی و رضایتمندی افراد در ایران کمک کنند و زندگی بهتری را برای افراد فراهم کنند. بر اساس یافته‌های تحقیق و نظر متخصصین، مؤلفه‌های اقتصادی که شامل هزینه خرید و تسهیلات مسکن می‌شود؛ مؤلفه‌های فرهنگی که شامل باورها و اعتقادات، رسوم و آداب؛ مؤلفه‌های اجتماعی که به مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، امنیت و روابط همسایگی مربوط می‌شود؛ مؤلفه‌های ذهنی که شامل مواردی از قبیل خلوت، شخصی سازی محیط، امکانات نظارت بر فضای عمومی، مدت زمان سکونت و عدم وجود اشراف است؛ مؤلفه‌های کالبدی که شامل ابعاد فضا، ابعاد و ویژگی‌های واحد مسکونی، وجود فضای باز، تفکیک فضاهای پرتدد و خلوت، خصوصیات و کیفیت فضاهای مشترک، تعداد اتاق‌ها، کیفیت لابی، باغبان و تعداد واحدهای مجتمع را در برمی‌گیرد؛ و مؤلفه‌های محیطی که شامل رنگ‌های فضا، نورپردازی و تهویه، منظر و دید، محیط زیست، امکانات و تسهیلات مجتمع، دسترسی‌ها و حمل و نقل، تنوع و انعطاف، تناسب فضایی، قابلیت دسترسی، حریمیت و سلسله مراتب است؛ بر کیفیت زندگی و در نتیجه، بر رضایت افراد در مجتمع‌های مسکونی تأثیرگذار هستند. با توجه به نتایج به دست آمده، پیشنهاداتی برای افزایش سطح رضایتمندی و بهبود کیفیت زندگی در مجتمع‌های مسکونی مطرح شده است که تمرکز آن‌ها بر فراهم آوردن امکانات رفاهی، تقویت روابط اجتماعی و ایجاد محیطی امن و دلپذیر برای ساکنان است. این پیشنهادات شامل موارد زیر می‌گردد:

۱. تقویت زیرساخت‌های رفاهی با افزودن امکاناتی چون فضای بازی ایمن و جذاب برای کودکان، پارکینگ‌های وسیع و بهینه‌شده، و همچنین تضمین دسترسی آسان به خدمات اساسی مانند فروشگاه‌ها، مراکز درمانی و وسایل نقلیه عمومی.
۲. طراحی فضاهایی چندمنظوره و مناسب برای تقویت تعاملات اجتماعی بین ساکنان، مانند سالن‌های گردهمایی، اتاق‌های گفت‌وگو، و محوطه‌های مناسب برای تجمعات دوستانه یا خانوادگی که بتوانند به ارتقای روحیه جمعی کمک کنند.
۳. برگزاری رویدادها، جشنواره‌ها یا نشست‌های اجتماعی با توجه به فرهنگ‌ها و ارزش‌های مشترک ساکنان، که علاوه بر افزایش حس همبستگی، به ارتقای مشارکت اجتماعی میان افراد کمک می‌کند.
۴. ارتقای امنیت از طریق نصب دوربین‌های نظارتی مدار بسته در فضاهای عمومی و تامین خدمات نگهبانی حرفه‌ای به صورت ۲۴ ساعته، تا حس آرامش و امنیت ساکنان بهبود یابد.

۵. توسعه فضاهای سبز و نگهداری منظم آن‌ها، شامل ایجاد باغچه‌های کوچک، پارک‌های محلی، و تراس‌های پوشیده از گیاهان که علاوه بر بهبود کیفیت هوای مجتمع، محیطی آرام و زیبا برای استراحت و تفریح فراهم کند.

۶. اجرای سیستم‌های نوین مدیریت زباله و ارائه خدمات نظافت منظم برای حفظ بهداشت محیط و جلوگیری از ایجاد مشکلات زیست‌محیطی در مجتمع.

۷. فراهم کردن خدمات مشاوره‌ای یا مدیریتی با بهره‌گیری از تیم‌های حرفه‌ای که بتوانند به شکایت‌ها، پیشنهادات یا نیازهای ساکنان با دقت رسیدگی کنند و فضایی هماهنگ‌تر را برقرار کنند.

اجرای این اقدامات می‌تواند تأثیر چشمگیری در افزایش سطح رفاه ساکنان داشته باشد و محیطی دلخواه برای زندگی در مجتمع‌های مسکونی ایجاد کند. نتایج حاصل از این اقدامات به صورت کاربردی می‌تواند تأثیرات ارزشمندی در بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایتمندی ساکنان مجتمع‌های مسکونی داشته باشند. موارد پیشنهادی ارائه شده هر یک به نحوی بر جنبه‌های مختلف زندگی تأثیر گذاشته و محیطی مطلوب‌تر برای زندگی فراهم می‌کنند. تقویت زیرساخت‌های رفاهی، نظیر ارتقای فضاهای بازی برای کودکان و ایجاد دسترسی آسان‌تر به خدمات اساسی، شرایط زندگی روزمره را ساده‌تر و راحت‌تر می‌سازد. از سویی دیگر، طراحی فضاهای خاص برای تعاملات اجتماعی علاوه بر تقویت روابط میان ساکنان، می‌تواند حس جامعه‌پذیری و همبستگی بیشتری را به وجود آورد. برگزاری رویدادهای فرهنگی و اجتماعی نیز نه تنها موجب شادی و نشاط می‌شود، بلکه فرصتی برای نزدیک‌تر کردن افراد و تقویت حس مشارکت فراهم می‌کند. همزمان، با افزایش سطح امنیت از طریق نظارت و نگهداری حرفه‌ای، محیطی آرام‌تر و ایمن‌تر شکل می‌گیرد که تأثیر مثبتی بر احساس آسایش افراد خواهد داشت. توسعه و نگهداری فضاهای سبز با فراهم آوردن محیطی زیبا و سالم نیز از نظر روحی و جسمی به رفاه ساکنان کمک می‌کند. همچنین، مدیریت بهینه زباله‌ها و حفظ نظافت منظم، با ایجاد محیطی پاکیزه‌تر تأثیر مستقیم بر کاهش مشکلات زیست‌محیطی و بهبود بهداشت مشترک خواهد داشت. در نهایت، بهره‌گیری از خدمات مشاوره‌ای و مدیریتی مناسب، امکان شنیدن صدای ساکنان و رسیدگی به نیازهای آنان را فراهم می‌سازد که باعث می‌شود فضای زندگی هماهنگ‌تر و مطلوب‌تر شود. به طور کلی، اجرای این پیشنهادات نه تنها سطح رفاه را ارتقا می‌دهد، بلکه احساس رضایتمندی و کیفیت زندگی در مجتمع‌های مسکونی را به بهترین شکل افزایش می‌دهد.

منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی و قادرمرزی، جمیل (۱۳۹۴). تحلیلی بر کیفیت مسکن در مناطق شهری: راهکاری برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان. مطالعه موردی: مناطق دهگلان. جغرافیا و توسعه، ۱۳(۴۰)، ۱۳۹-۱۵۶. <https://doi.org/10.22111/gdij.2015.2103>
- بهرام پور، عطیه و مدیری، آتوسا (۱۳۹۴). مطالعه رابطه میان رضایتمندی ساکنان از محیط زندگی و میزان حس تعلق آنها در مجتمع مسکونی بلند مرتبه شهرک کوثر تهران. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۰(۳)، ۸۵-۹۴. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2015.56880>
- بهزادفر، مصطفی و قاضی زاده، سیده ندا (۱۳۹۰). حس رضایت از فضای باز مسکونی نمونه مورد مطالعه: مجتمع‌های مسکونی شهر تهران. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۳(۴۵)، ۱۵-۲۴. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22286020.1390.3.45.2.4>
- خلخال، سیده زهرا و آیوازیان، سیمون (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر رضایتمندی ساکنان از مجتمع‌های مسکونی، مورد مطالعاتی: مجتمع مسکونی دانشگاهیان الهیه. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۳(۳۲)، ۶۷-۸۰. <https://doi.org/10.22034/aaud.2020.12005>
- داداش پور، هاشم و روشنی، صالح (۱۳۹۱). شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت محیط مسکونی در محلات قدیمی: مطالعه موردی محله سنگلج، تهران. فصلنامه مطالعات شهر اسلامی ایرانی، ۳(۱۰)، ۱۰۳-۱۱۸. <https://sid.ir/paper/472680/fa>
- ذبیحی، حسین؛ فرح حبیب و رهبری منش، کمال (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین، میزان رضایت از مجتمع‌های مسکونی و تأثیر مجتمع‌های مسکونی بر روابط انسان، هویت شهر، ۵(۸)، ۱۰۳-۱۱۸. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17359562.1390.5.8.10.4>
- رضایی خبوشان، رضا و نعمتی مهر، مرجان (۱۳۹۴). ارزیابی کیفیت محیط مسکونی با شاخص‌های کیفیت زندگی: مطالعه موردی مجتمع مسکن مهر در شهر جدید پردیس. صفه، ۲۵(۲)، ۵۳-۷۰. https://soffeh.sbu.ac.ir/article_100254.html?lang=en
- ریش‌سفید، سجاد (۱۳۹۸). راهبردهای تحقق مسکن مطلوب با رویکرد مشارکتی (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.
- زمرشیدی، حسین و صادقی حبیب‌آباد، علی (۱۳۹۷). آجر و هنر آجرکاری از دوران باستان تا امروز، شهر ایرانی اسلامی، ۹(۳۳)، ۱-۱۳.
- سامه، رضا (۱۳۹۳). قابلیت‌های معماری مطابق با مفهوم کیفیت زندگی انسان در قرآن. پژوهش‌های میان‌رشته‌ای در قرآن کریم، ۵(۲)، ۷۵-۱۰۸. <https://www.ensani.ir/fa/article/522502>

- صفری، حسین و خمیرانی، هاجر (۱۳۹۴). تأثیر فضاهای باز بر رضایت ساکنان از فضای زندگی در مجتمع‌های مسکونی: مطالعه موردی مجتمع مسکونی پردیسان رشت. در کنفرانس بین‌المللی معماری، شهرسازی، عمران، هنر و محیط زیست. <https://civilica.com/doc/608542>
- طیبیان، منوچهر و منصوری، یاسر (۱۳۹۲). ارتقای کیفیت محیطی و رضایتمندی از زندگی در محلات جدید با اولویت‌بندی اقدامات بر اساس نظرهای ساکنان (نمونه موردی: کاشان). محیط شناسی، ۳۹(۴)، ۱-۱۶. <https://doi.org/10.22059/jes.2014.36458>
- عینی‌فر، علیرضا (۱۳۷۹). عوامل محیطی انسانی مؤثر بر طراحی مجتمع‌های مسکونی. هنرهای زیبا، دوره ۸، ۱۰۹-۱۱۸. https://jhz.ut.ac.ir/article_28107.html?lang=en
- غفوریان، میترا و حصاری، الهام (۱۳۹۵). بررسی عوامل و متغیرهای زمینه‌ای مؤثر بر رضایتمندی ساکنین از محیط مسکونی، فصلنامه مطالعات شهری، ۱۸(۵)، ۹۱-۱۰۰. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_32063.html
- قلیچ‌خانی، نسیم؛ یزدانفر، سید عباس؛ حسینی، سید باقر و نوروزیان ملکی، سعید (۱۳۹۸). روابط مؤلفه‌های اثرگذار بر قیمت مسکن و مؤلفه‌های کیفیت فضایی مسکن. مدیریت شهری و روستایی، ۱۸(۵۴)، ۴۲-۶۲. <http://ijurm.imo.org.ir/article-1-2460-fa.html>
- لپاگونوولو، آدریانو. (۱۳۸۴). معماری بومی (ترجمه سادات افسری، علی محمد). تهران: انتشارات فضا.
- محمدی، الناز و بینا، محسن (۱۴۰۲). بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر کیفیت طراحی فضای مسکونی در بافت‌های میانی ناکارآمد: مطالعه موردی محله عمان سامانی. معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۱۶(۴۳)، ۱۹۵-۲۱۳. <https://doi.org/10.22034/aaud.2023.349028.2683>
- مهدی‌نژاد، جمال‌الدین؛ عظمتی، حمید رضا و صادقی حبیب‌آباد، علی (۱۳۹۷). رتبه‌بندی شاخص‌های آرامش معنوی در معماری مساجد سنتی مبتنی بر ادراک «حس معنویت» با بهره‌گیری از روش «VIKOR». پژوهش‌های هستی‌شناختی، ۷(۱۴)، ۵۹-۸۲. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23453761.1397.7.14.4.9>
- نقیبی، نجمه و حسینی، سید باقر (۱۳۹۴). رابطه عوامل روانی، کالبدی و محیطی و ارتقاء رضایت ساکنان از مجتمع‌های مسکونی. مجله معماری و طراحی شهری پایدار، ۲(۲)، ۱۵-۲۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25886274.1393.2.2.2.7>
- هاشم‌پور، پریسا و سامی، زیبا (۱۳۹۸). کیفیت محیطی مؤثر در حیات‌پذیری مجتمع‌های مسکونی (مطالعه موردی مجتمع مسکونی امام، چمران، آسمان شهر تبریز). فصلنامه مطالعات شهری، ۸(۳۰)، ۵۵-۶۸. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_61060.html
- Berköz, I., Turk, Ş. Ş., & Kellekci, Ö. L. (2009). Environmental quality and user satisfaction in mass housing areas: the case of Istanbul. <https://doi.org/10.1080/09654310802514086>
- Bonaiuto, M., & Fornara, F. (2004). Residential satisfaction and perceived urban quality. In encyclopedia of applied psychology (vol. 3, pp. 267-272). <https://iris.uniroma1.it/handle/11573/955381>
- Carp, F. M., Zawadzki, R. T., & Shokrkhan, H. (1976). Dimensions of urban environmental quality. Environment and behavior, 8(2), 239-264. <https://doi.org/10.1177/00139165768200>
- Chen, Q., Yan, Y., Zhang, X., & Chen, J. (2022). A study on the impact of built environment elements on satisfaction with residency whilst considering spatial heterogeneity. Sustainability, 14(22), 15011. <https://doi.org/10.3390/su142215011>
- Cho, Y. J., & Cho, E. J. (2012). A study on the settlement environment and life satisfaction of sub-urban residential complex: focused on the comparative analysis of sub-urban residential complexes created by the government and the nongovernment. Journal of Korean Society of Rural Planning, 18(2), 13-26. <https://doi.org/10.7851/ksrp.2012.18.2.013>
- Chukkali, S., Rastogi, K., Agrawal, A., Nayar, S., & Raj, P. (2024). Air quality index, personality traits and their impact on residential satisfaction and quality of life: an exploratory path analysis model. Asian Journal of Water, Environment and Pollution, 21(4), 39-46. <https://doi.org/10.3233/ajw240044>
- Farajpoor Baser, S., Moosavi, M., & Akbari Namdar, S. (2021). Recognition of factors affecting the body of residential spaces and measuring the level of satisfaction of residents of residential complexes with the physical quality of the residential environment (case study: Aseman Tabriz residential complex). Geography and Territorial Spatial Arrangement, 11(41), 149-220. <https://doi.org/10.22111/gajj.2021.6603>
- Galster, G. C., & Hesser, G. W. (1981). Residential satisfaction: compositional and contextual correlates. Environment and Behavior, 13(6), 735-758. <https://doi.org/10.1177/0013916581136006>
- Ge, J., & Hokao, K. (2006). Research on residential lifestyles in Japanese cities from the viewpoints of residential preference, residential choice, and residential satisfaction. Landscape and Urban Planning, 78(3), 165-178. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2005.07.004>
- Giedion, S. (1968). Space, time and architecture (M. Mazini, trans.). Scientific and cultural publications. <https://archive.org/details/spacetimearchite00gied>
- Gifford, R. (1997). Personal space (S. Sahrai, trans.). Architecture and Gharhang quarterly(2-3).
- Gifford, R. (1999). Perception and recognition environmental. In architectural and cultural journal (pp. 2-3). Translated by Dehbashy.
- Giuliani, M. V., & Feldman, R. (1993). Place attachment in a developmental and cultural context. Journal of Environmental Psychology, 13, 267-274. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1360013173012169472>

- Group, t. W. (1998). The world health organization quality of life assessment (whoqol): development and general psychometric properties. *Social science & medicine*, 46(12), 1569-1585. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(98\)00009-4](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(98)00009-4)
- Hadji, m., & dib, b. (2022). Evaluation of residential satisfaction via a factorial analysis of the residential environment (social housing): the case of the city of boussaâda, algeria. *Glasnik srpskog geografskog drustva*, 102(1), 187-198. <https://www.glasniksgd.rs/index.php/home/article/view/1285>
- Jelinkova, z., & picek, m. (1984). Physical and psychological factors determining population responses to environment. *Activitas nervosa superior*, 26(2), 144-146. *Czechoslovak medical press tomasska 1, prague 1*, 118 02, czech republic: avicenum.
- Khaef, s., & zebardast, e. (2016). Assessing quality of life dimensions in deteriorated inner areas: a case from javadieh neighborhood in tehran metropolis. *Social indicators research*, 127, 761-775. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0986-6>
- Kinsey, j., & lane, s. (1983). Race, housing attributes, and satisfaction with housing. *Housing and society*, 10(3), 98-116. <https://doi.org/10.1080/08882746.1983.11429932>
- Koçak güngör, m., & terzi, f. (2024). Residential satisfaction and quality of urban life: examining diverse housing environments. *Archnet-ijar: international journal of architectural research*, 18(1), 58-80. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/arch-01-2022-0014/full/html>
- Kolbadinejad, s. M., ravasjan, v. M., & darvish, a. (2019). Study of ecological design of residential complexes using spss to elevate resident satisfaction. *Makara journal of technology*, 23(2), 3. <https://scholarhub.ui.ac.id/mjt/vol23/iss2/3/>
- Kooshali, a. D., azeri, a. R. K., parvizi, r., & hosseini, s. B. (2015). Effect of environmental physical elements in creating residential complex's vitality for the enhancement of social interactions. *Procedia-social and behavioral sciences*, 201, 255-264. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.174>
- Lee, j. A., & chon, j. H. (2008). Residents' perceptions of the outdoor spaces of environmentally-friendly apartment complexes. *Journal of the korean institute of landscape architecture*, 35(6), 1-13. <https://koreascience.kr/article/jako200814364033249.pdf>
- Lee, k. Y. (2020). The effect of residential environmental satisfaction on quality of life and the moderating effect of housing type: the case of gyeonggi, korea. *Asian journal for public opinion research*, 8(1), 3-21. <https://doi.org/10.15206/ajpor.2020.8.1.3>
- Lee, s. U., & park, k. O. (2010). Satisfaction level & improvement priority of community environment according to the development concepts of residential complexes: the case of the 3 residential complexes in cheongju area. *Journal of the korean housing association*, 21(3), 77-86. <https://doi.org/10.6107/jkha.2010.21.3.077>
- Miray, g. Ü. R., & erbil, y. (2018). Konut ve konut çevresine ilişkin kullanıcı memnuniyeti araştırması: bursa/yıldırım. *International journal of social and humanities sciences research (jshsr)*, 5(30), 4135-4148. <https://doi.org/10.26450/jshsr.936>
- Rapoport, a. (1979). Cultural origins of architecture. In *introduction to architecture* (pp. 2-20).
- Rastogi, k., surekha, c., nayar, s., & gupta, t. (2021). Impact of urban environmental quality, residential satisfaction, and personality on quality of life among delhi residents. *Spast abstracts*, 1(01). <https://spast.org/techrep/article/view/824>
- Rendell, j. (2006). *Art and architecture: a place between* (pp. 1-240). London: ib tauris. <https://www.janerendell.co.uk/wp-content/uploads/2009/03/art-and-architecture-prepublication.pdf>
- Rossi, a. (1984). *The architecture of the city*. Mit press.
- Thanh, m., nguyen, s.-b., yoon, h.-k., lee, m.-i., & choi, j. (2022). An analysis of the effect of housing environmental factors and perceived value on housing satisfaction in apartment houses. *Journal of the korean data analysis society*, 24(6), 2463-2476. <https://doi.org/10.37727/jkdas.2022.24.6.2463>
- Varady, d. P., & carrozza, m. A. (2000). Toward a better way to measure customer satisfaction levels in public housing: a report from cincinnati. <https://doi.org/10.1080/02673030020002555>
- Wang, d., & wang, f. (2016). Contributions of the usage and affective experience of the residential environment to residential satisfaction. *Housing studies*, 31(1), 42-60. <https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1025372>
- Zhou, k., tan, j., & watanabe, k. (2021). How does perceived residential environment quality influence life satisfaction? Evidence from urban china. *Journal of community psychology*, 49(7), 2454-2471. <https://doi.org/10.1002/jcop.22545>